

Подршка академика Љубодрага Димића иницијативи народног посланика Миодрага Линте да Народна скупштина Републике Србије усвоји Резолуцију о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској (1941-1945) и закон о Меморијалном центру геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској (1941-1945)

Геноцид, онако како га је означила Резолуција бр. 96 ОУН од 11.12.1946, а усвојила 9.12.1948. Генерална скупштина ОУН, стални је пратилац ратова и нежељени део историје Срба у XX веку. Тај „злочин међународног права“, који подразумева „убиство чланова групе“, „тешке повреде физичког и менталног интегритета групе“, „намерно подвргавање групе таквим животним условима који треба да доведу до њеног потпуног или делимичног физичког уништења“, „мере усмерене ка спречавању рађања у оквиру групе“, „принудно премештање деце из једне групе у другу“... присутан је у свим ратовима XX века који су се тicali српског народа. По својим трагичним размерама и бестијалности, свакако је најпогубнији био злочин геноцида извршен над српским народом у годинама Другог светског рата (1941-1945) на територији нацистичке творевине Независне Државе Хрватске (НДХ). О том злочину деценијама се ћутало.

Зашто је тако било? Југословенска држава је од свог оснивања 1918. настојала да буде држава „помирења“. У име „помирења“ деценијама се ћутало о геноциду почињеном над српским народом у годинама Другог светског рата на простору НДХ. Стратегија „ћутања о геноциду“ пресудно је утицала да током деценија живота у заједничкој југословенској држави, у име братства и јединства југословенских народа, та тема није имала место у наставним плановима и програмима за основну и средњу школу, да злочин геноцида почињен над српским народом није обрађиван у уџбеницима историје, да то деценијама није био предмет обраде лепе књижевности, да историчари злочин геноцида нису истраживали нити су о томе писали. Али, уколико неколико генерација Срба имала „алиби“ за своје понашање, они који данас живе и стварају у српском друштву морају се одреди и према тој осетљивој теми. „Проговорити“ о геноциду над српским народом у XX веку пре свега значи мислити критички о прошлим временима, без страсти, рационално и на основу историјских извора, „онако како је уистину било“. Томе би, уз остало, служио *Меморијални центар геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској (1941 – 1945)*.

Геноцид над једним народом никада није појава коју одређује искључиво време у коме се одиграла, већ друштвени феномен која има дугу предисторију. Тако је и страдању српског народа на простору Независне Државе Хрватске претходила деценијска деструкција његовог имена, православне вере коју исповеда и цркве којој припада. Срби су означавани „реметиљачким фактором“ у хрватском друштву, сматрани „издајницима“, носиоцима Европи страног „бизантизма“, противницима „западноевропске културе“, „разбојницима“, елементом који је опасан „по својим мислима и по свом расном саставу“, „пасмином“ која је склона „заверама, револуцијама и превратима“... У хрватској политици и медијима Србима је одузимано љуско достојанство, даване анималне особине, вршена дехуманизација.

Реализовање те ексклузивне и искључиве политике суштински је значило „отварање“ сукоба са Србима, тим, како су говорили представници политичких партија и верски прелати „православним шизматичима“, чије је присуство на територији коју су хрватски политичари сматрали искључиво хрватском, одувек било спорно. После деструкције имена политичко поништавање је неминовно водило систематичним настојањима одстрањивања Срба из средине у којој су вековима живели. Томе је подједнако служило присилно исељавање, физичка ликвидација, унијаћење, католичење, поништавање верског и културног идентитета, мењање националне свести, брисање сећања... Томе је у годинама Другог светског рата служио злочин геноцида над српским народом у НДХ.

Независна Држава Хрватска проглашена је 10. априла 1941. године. У питању је била „држава“ која је:

- настала у условима рата и супротно међународном праву;
- представљала израз новог нацистичког поретка у Европи (траје подједнако дуго колико и сам поредак А. Хитлера);
- по свом карактеру тоталитарна, а по идеологији и политичкој организацији власти блиска Трећем рајху.

У темељу НДХ била је екстремно националистичка и расистичка политика која је тежила формирању „чистог хрватског животног простора“ на коме ће бити обезбеђена егзистенција за „чисту хрватску нацију“. А предуслов испуњења тих циљева било је биолошко уништење „највећих непријатеља“ хрватског народа и хрватске државе – Срба, Јевреја и Рома.

О карактеру НДХ веома убедљиво је сведочио законодавство. Непосредно по проглашењу усташка држава је донела: „Законску одредбу о присеги верности Држави Хрватској“ (10. април 1941), „Законску одредбу за обрану народа и државе“ (17. април 1941), „Законску одредбу о сачувању хрватске народне имовине“ (18. април 1941), „Одлуку о нестанку имена улица које с хрватском метрополном и с хрватским народом немају ништа заједничко“ (19. април 1941), „Законску одредбу о забрани ћирилице“ (25. април 1941). До краја априла 1941. донете су: „Законска одредба о оснивању Хрватског државног уреда за језик (28. април 1941), „Одредба о ускладби рада усташке организације с државним властима“ (29. април 1941), „Законска одредба о држављанству“ (30. април 1941), „Законску одредба о расној припадности“ (30. април 1941), „Законска одредба о заштити аријевске крви и части Хрватског народа“ (30. април 1941). У данима у којима је исчекивао признање НДХ од стране Ватикана и припремао сусрет А. Павелића са папом Пијем XII Независна држава Хрватска је донела „Законску одредбу о прелазу с једне вјере на другу“ (3. мај 1941), „Изјаву Поглавника о вањској политици која ће се кретати у складу с политиком осовинских велевласти“ (6. мај 1941), одлуке о режиму кретања Срба и Јевреја, њиховом иселјавању из северних делова Загреба, обавези да се носе „жидовске ознаке“ (7. мај 1941) и “плаве траке” којом су обележавани православни. У питању је било расно законодавство које је омогућило да геноцид над Србима, Јеврејима, Ромима постане део државне политике.

Прва хапшења Срба по претходно сачињеним списковима започела су у ноћи између 10. и 11. априла 1941. Године. Истог дана су започели и појединачни злочини над Србима. Масакрирања српских цивила отпочела су у околини Петровог Села 17. априла 1941. Масовни злочини могу се регистровати већ крајем априла 1941. Први од њих извршен је у селу Гудовцу код Бјеловара када је стрељано око 200 имућнијих Срба. Формирање логора за Србе и Јевреје започело је крајем априла и почетком маја 1941. Квоте по којима је за сваког убијеног Хрвата требало убити 50 угледних православних Срба утврђене су већ 25. маја 1941. Награде усташама за убијање Срба уведене су почетком јуна 1941. Акције “дивљег чишћења терена”, које су се претварале у масовне ликвидације Срба, постале су део свакодневице живота у НДХ почев од јуна 1941. Пратили су их масовни покољи у Санском Мосту, Кључу, Босанском Петровцу, Бихаћу, Љубињу, Дрвару, Глини... Срби су спаљивани у својим богомољама. Бацани су јаме широм НДХ. Ликвидирани су у логорима попут логора “Стара Градишка”, “Госпић”, “Јадовно”, “Слана” и “Метајна” на острву Паг, “Дарувар”, “Јастребарско”,

“Славонска Пожега”, “Винковци”...Само је систем концентрационог логора “Јасеновац”, који многи називају “планетом смрти”, “прогутао” више стотина хиљада српских живота. У НДХ је страдало и 74.981 српско дете. То је била једина држава у ратом захваћеној Европи у којој су постојали логори за децу.

Број Срба у НДХ смањиван је и присилним исељавањем, или како је говорила усташка пропаганда “враћањем” Срба на просторе са којих су дошли. У акцијама насилног католичења преведено је у римокатолицизам око 250.000 православних Срба. У том облику геноцида усташке власти су имале безрезервну подршку Ватикана и Римокатоличке цркве у НДХ чији су прелати заговарали католичење, тј “враћање” Срба у “вјеру њихових отаца”. Пљачка српске имовине такође је била једна од мера усташких власти која је смишљено погодовала стварању таквих животних услова који су водили делимичном или потпуном уништењу Срба.

У Независној Држави Хрватској Срби страдају зато што су:

- Срби (национално);
- Југословени (национално и политички)
- православци (верски);
- либерали или комунисти (идеолошки);
- противници хрватске државе и одметници од власти (политички криминал);
- имућне особе којима треба одузети имовину (економски разлози).

На делу је њихова општа криминализација. Политика геноцида је спровођена и пропагандно праћена као свака друга бирократска мера и акција (без размишљања о последицама). Злочин је озакоњен и почиње разарањем културних и духовних вредности Срба.

Имајући све наведено у виду свесрдно подржавамо иницијативу народног посланика Миодрага Линте за Народна скупштина Републике Србије усвоји *Резолуцију о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској (1941-1945)* и формира *Меморијални центар геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској (1941-1945)*.

У Београду, 24.11.2021. године

Академик Љубодраг Димић

